

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Пошук шляхів вдосконалення вітчизняного законодавства щодо забезпечення економічної конкуренції визначає необхідність адаптації вітчизняного конкурентного правознавства до високих стандартів країн ЄС, що особливо актуально в контексті євроінтеграційних прагнень України.

На думку Я. В. Бережного, до першочергових реформ у сфері захисту конкуренції належить [1]:

а) запровадження якісної оцінки впливу регуляторних дій органів державної влади. Необхідно доручити Міністерству економічного розвитку і торгівлі України через Державну регуляторну службу України розробити спільно зі спеціалізованими науковими і державними установами і органами державної влади (Державна служба статистики України, інститути НАН України та інші) єдину автономну автоматизовану методику якісної оцінки впливу регуляторної та економічної політики за видами економічної діяльності на підприємницьке і інвестиційне середовище в Україні.

б) подальше посилення нагляду у сфері державних закупівель за поза конкурентними процедурами. На основі вивчення негативного досвіду використання процедур закупівлі у одного учасника (сьогодні – переговорна процедура) у 2010-2013 рр., Мінекономрозвитку спільно з Антимонопольним комітетом України слід розробити процедури запобігання порушенню норм законодавства України у сфері захисту конкуренції.

Наявність якісної оцінки економічних наслідків регуляторних дій дозволить належно оцінювати міру реалізації політик органами державної влади та встановлювати порядок змін, який відповідатиме інтересам підприємницького середовища і потенційних інвесторів, надасть державній політиці в економічній сфері прогнозованості та вивіреності, стимулюватиме появу нових каналів виходу на ринки і розширить існуючі.

Здійснені в 2014 р. законодавчі зміни щодо здійснення державних закупівель в Україні стали першим кроком у напрямку розкриття інформації щодо учасників, пропозицій, переможців та умов зафіксованих контрактів по державних закупівлях. Це дає змогу учасникам аналізувати умови здійснення державних закупівель та мати більшу впевненість, що закупівлі здійснюються чесно та прозоро. Ініціатива з відкриття доступу до публічної інформації повинна була би бути прерогативою діяльності Антимонопольного комітету України, завданням якого є сприяння та поширення конкуренції.

в) реорганізація Антимонопольного комітету України. У порядку підконтрольності Антимонопольного комітету Президенту України (ст. 2 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»), Адміністрації Президента України необхідно розробити законодавчу ініціативу Президента України щодо оптимізації роботи Антимонопольного комітету через формування його структури (поділ у веденні розслідувань працівниками комітету) за станами ринків та формами суб'єктів господарювання на ринку, а також запровадження електронного документообігу та обліку кореспонденції, справ і вибіркового досліджень. Встановити порядок дистанційного залучення окремих провідних експертів і експертних (наукових) установ до аналізу ринків та ринкових ситуацій щодо питань того чи іншого розслідування із захисту конкуренції.

Варто зазначити, що саме такі дії позитивно впливатимуть на економічну ситуацію в Україні, і сприятимуть розширенню сфери нагляду за ринками; зросте якість розслідувань (через спеціалізацію працівників на поведінці певних суб'єктів ринку) та знизиться пряме навантаження на одного державного уповноваженого при веденні відповідних справ;

діяльність Антимонопольного комітету України набуде прозорості, тим самим знижуючи корупційні ризики у процесі розслідувань.

Використовуючи приклад іноземних країн, в контексті реформи захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем в Україні пропонується розділення системи державних органів захисту конкуренції на дві гілки – виконавчу та судову. Органом виконавчої влади в даній сфері доцільно зробити аналог теперішнього Антимонопольного комітету, але без повноважень, характерних для органу правосуддя. Державними органами судової гілки влади у даній сфері варто зробити новостворену гілку судів із захисту економічної конкуренції, до системи яких входитимуть відповідні спеціалізовані суди обласного рівня (як суди першої інстанції) та Вищий спеціалізований суд з розгляду справ захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем (як апеляційна інстанція).

У той же час, спеціалізовані суди у справах захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем будуть зосереджені виключно на здійсненні правосуддя в цій сфері і, тісно співпрацюючи із відповідним органом виконавчої влади, зможуть більш об'єктивно вирішувати спори в сфері захисту конкуренції.

Проблема недостатньої відкритості діяльності Антимонопольного комітету є значною і потребує вирішення. На практиці вона виявляється в тому, що населення має змогу дізнатись про результати діяльності Антимонопольного комітету України не раніше березня наступного року. Недоліки звітності Антимонопольного комітету не мають прямого впливу на ефективність його діяльності. У той же час недостатня публічність діяльності цього органу обмежує громадський контроль та сприяє його корумпованості.

Для виправлення цієї проблеми пропонується створити Єдиний державний реєстр проваджень щодо захисту економічної конкуренції (ЄДРПЗЕК) – аналог Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, але у сфері антимонопольного права. До цього реєстру пропонується вносити відомості про отримані Антимонопольним комітетом заяви щодо захисту конкуренції та виконані органом дії по кожній «справі» включно з результатами. Постійне підтримання звітності та публічності діяльності Антимонопольного комітету зробить його діяльність більш відкритою для суспільства, вирішить низку вже згаданих недоліків і стане запорукою підвищення громадського та державного контролю за діяльністю органу захисту економічної конкуренції [2].

Отже, реалізація наведених реформ і удосконалень антимонопольного законодавства в Україні повинна створити сприятливі умови для розвитку внутрішнього ринку, зростання добробуту громадян, розвитку належного підприємницького клімату, а також формування певних важелів економічного регулювання для структурних зрушень в економіці країни.

1. Бережний Я. В. *Щодо напрямів удосконалення конкурентної політики в Україні* / Я. В. Бережний. – Національний інститут стратегічних досліджень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1640/>

2. Малюк М. О. *Актуальні проблеми діяльності антимонопольного комітету України* / М. О. Малюк // *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 33. Т. 2. – С. 47–53.*